

§ 23 Utveckling av hemtjänst

- Svar på remiss, dnr 350-187/2016

Beslut

Skärholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens remissvar.

Ärendet

Föreligger förvaltningens tjänstutlåtande,
dnr 1.5.1./368-2016

I kommunfullmäktiges förslag till budget 2015 fick äldrenämnden ett antal uppdrag som rörde hemtjänsten. För att de olika uppdragen skulle sträva mot samma mål och överensstämma med långsiktiga mål samlades dessa under projektet ”Utveckling av hemtjänst” som äldreförvaltningen presenterade vid äldrenämndens sammanträde i januari 2016. Vissa av förslagen i rapporten föreslås träda i kraft från 1 januari 2017.

Förvaltningen är positiv till rapporten ”Utveckling av hemtjänst” och de förslag som ges i den.

Förslag till beslut

Vice ordföranden Jan Jönsson (L) anmäler för Alliansen (Moderaterna, Liberalerna samt Centerpartiet och Kristdemokraterna som sina ersättaryttranden) ett förslag till beslut enligt bilaga 1.

Beslutsgång

Ordföranden Lorena Delgado (V) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut, och hör att det finns två förslag till beslut; förvaltningens förslag till beslut och Alliansens (Moderaterna, Liberalerna samt Centerpartiet och Kristdemokraterna som sina ersättaryttranden) förslag till beslut enligt bilaga 1. Ordföranden Lorena Delgado (V) ställer dessa emot varandra och hör bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Ledamoten Liliane Svensson (S) anmäler för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet ett särskilt uttalande enligt bilaga 2.

Reservation

Elisabeth Johnson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Andreas Lundin (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Tapani Juntunen (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Eva Rüdlinger (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Jan Jönsson (L) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Cecilia Carpelan (L) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Erik Sihlberg (C) reserverar sig mot beslutet, som sitt ersättaryttrande, till förmån för eget förslag till beslut.

Anton Roos (KD) reserverar sig mot beslutet, som sitt ersättaryttrande, till förmån för eget förslag till beslut.

Bilaga

1. Förslag till beslut, Alliansen (Moderaterna, Liberalerna samt Centerpartiet och Kristdemokraterna som sina ersättaryttranden)
2. Särskilt uttalande, Socialdemokraterna

Bilaga 1: Förslag till beslut, Alliansen (Moderaterna, Liberalerna samt Centerpartiet och Kristdemokraterna som sina ersättaryttranden)

Utveckling av hemtjänst

Jan Jönsson (L)
Elisabet Jonsson (M)
Anton Roos (KD)
Erik Sihlberg (C)

Förslag till beslut

- Att delvis godkänna förvaltningens förslag.
- Att därutöver anföra följande:

Samhällets utveckling med fler äldre, ökad medellivslängd, förbättrad hälsa långt upp i åldrarna och den stora och positiva utvecklingen av hälso- och sjukvård som ger även svårt och kroniskt sjuka en ökad livslängd har medfört helt förändrade förutsättningar för hemtjänsten. Flertalet äldre personer vill också bo kvar i sina egna hem så länge som möjligt. Hemtjänsten har utvecklats från att vara till stora delar inriktad på hjälp i hushållet till att bli en alltmer kvalificerad tjänst som ger vård och omsorg till ibland svårt sjuka personer i deras hem och som förutsätter både medicinsk- och omsorgskompetens hos personalen.

Utgångspunkten i en bra hemtjänstverksamhet ska vara att omsorgen bygger på den äldres behov och på en bra relation mellan den äldre och personalen hos utföraren. Den äldre ska ha valfrihet att välja både utförare av beviljad hemtjänst och själva innehållet i tjänsterna. Personalen ska ha hög kompetens och kunskap om den äldres livssituation och önskemål, så att omsorgen blir flexibel, ges med inlevelse och professionellt kunnande för ökat välbefinnande för den äldre.

Äldreförvaltningens rapport om utveckling av hemtjänst ligger till grund för förvaltningens tjänsteutlåtande. Utredningen består av fem delar. Vi kommenterar de olika delarna här nedan.

Bedömningen av behov, beställning och utförande av insatser inom hemtjänsten

Förslaget om att införa biståndsbedömd så kallad ramtid där den äldre och utföraren kommer överens om innehållet tillsammans ser vi som positivt. Ramtid ökar flexibiliteten i omsorgen för den äldre, som kommer att kunna avgöra själv om det är städning, matlagning, inköp eller annat man vill ha hjälp med. Ett viktigt led i införandet av denna förändring är att äldreförvaltningen tar fram stadsgemensamma anvisningar för beställning av hemtjänst.

Det är viktigt att noggrant följa och utvärdera att personer som själva inte anser sig ha vissa behov ändå förmås ta emot olika former av insatser.

Äldreförvaltningen påpekar i sin rapport att kontinuitet för de enskilda är viktigt både vid utförande av hemtjänsten och vid kontakt med kommunens handläggare. Rapporten ger inga förslag på hur en sådan hög kontinuitet för den enskilde kan uppnås hos beställarenheterna i staden.

I sin rapport redovisar äldreförvaltningen att den ser ett behov av att sträva mot att organisera hemtjänsten i mindre enheter med ett begränsat antal personal och hemtjänstmottagare. Förvaltningen redovisar inte hur den kommit fram till denna slutsats och evidensen bakom den. Mindre enheter torde ha svårare att hantera både fluktuationen av beställningar (dödsfall, sjukhusvistelser) och kontinuiteten hos den utförande personalen (sjukdom, barnafödande, osv.). En fördjupad utbildning i schemaläggning råder knappast bot på den problematiken.

Förändringar av ersättningssystem och rapporter

Enligt äldreförvaltningens förslag kommer ersättningen till utförare om den enskilde tackar nej till insatsen när utföraren kommer till dennes bostad att tas bort (avböjda besök). Istället kommer timersättningen för dagtid att justeras upp med två procent från och med den 1 januari 2017. Detta utöver eventuell annan uppräknings av ersättningen till hemtjänstutförare i kommande budgetar.

Vi ser positivt på den förenkling som implementeringen av denna förändring innebär. Vi anser att all förenkling av administration för både beställare och framförallt utförare är av godo.

Det är positivt att hanteringen av rapporteringen av ersättning upp till 110 procent av beställd tid (utan att godkännande av biståndshandläggare i förväg föreligger) framledes måste ske i direkt anslutning till när den uppkommit, det vill säga nästkommande månad.

Tekniska förändringar

Äldreförvaltningen föreslår en övergång beträffande positioneringsteknik från GPS till NFC (Near Field Communication). NFC är en beprövad driftstabil och användarvänlig teknik som kräver lite administration och ger en lösning med kvittensen vid 100 procent av besöken. Det är bra.

Invändningen mot GPS tekniken har från personalens sida varit att de "känner sig övervakade".

Vi vill gärna veta på vilket sätt den nya tekniken NFC råder bot på den känslan?

Övergången till tvåfaktorsinloggningen ser vi som positiv eftersom det innebär en förenkling för personalen hos hemtjänstutförare.

Implementeringen av denna nya teknik kräver att utförarnas mobiltelefoner har NFC-funktionen.

Staden kommer att ersätta de kommunala utförarna för inköp av dessa mobiltelefoner men inte de privata utförarna. Vi utgår

ifrån att de privata utförarna då också själva skulle stå för merkostnaderna för inköp av de så kallade NFC-taggar, som placeras vid omsorgstagarens dörr för registrering med mobilen. Vi anser att teknikbytet – innan man ålägger de privata utförarna stora merkostnader för byte av teknik – ska vara väl utrett och genomtänkt och kan påvisas ge betydande mervärde även för de privata utförarna. Hur planerar äldreförvaltningen för den uppgiften?

Val av upphandlingsform för hemtjänst

Det gläder oss äldreförvaltningen bedömer att upphandling av hemtjänst enligt LOV har stora fördelar och att förvaltningen därmed föreslår att den rödgrönrosa majoriteten bibehåller LOV som upphandlingsform. Fördelarna att med LOV kunna skapa god kvalitet, utbud och kontinuitet för brukarna känns nu en gång för alla bevisade.

Samtidigt kan vi konstatera att den rödgrönrosa majoriteten väljer att försvåra för framförallt nya och mindre aktörer inom hemtjänsten genom att ställa ett antal krav som inte känns relevanta eller rimliga. För oss i Alliansen är utgångspunkten med förändringar inom hemtjänsten att omsorgen om de äldre ska bli bättre. Vi ställer oss tveksamma till på vilket sätt ett antal av de föreslagna förändringarna i förfrågningsunderlaget för upphandling av hemtjänsten enligt LOV kommer de äldre till godo i form av ökad kvalitet i omsorgen eller ökad valfrihet av utförare.

- Arbetskläder – vi anser att frågan om arbetskläder förvisso kan vara angelägen, men att alltför mycket detaljstyrning bör undvikas och kan göra det extra svårt för bra små utförare.
- Tillgång till lokal för omklädning – vi anser likaså att frågan om tillgång till lokal för omklädning kan vara angelägen, men att alltför mycket detaljstyrning bör undvikas. I synnerhet för bra små utförare kan detta vara svårt.

- Verksamhetsansvariges närvaro – även frågan om närvaro av de som är verksamhetsansvariga är en detaljstyrning som bör undvikas.
- Ökad personalkontinuitet – vi stödjer problemformuleringen men undrar samtidigt hur detta kan genomföras praktiskt om enheterna samtidigt ska vara mindre? För att uppnå målen anser vi att olika former av incitament är att föredra framför specifika krav.
- Arbetsrättliga förhållanden – kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor. Här behövs en specifikation av ”kollektivliknande villkor”.
- Obligatorisk närvaro vid informationsmöten
- Samverkan med landstinget
- Minsta volym/antal brukare vid en viss tid – detta ställer krav på möjligheten att få sin verksamhet bedömd i det hänseendet vid mer än ett tillfälle. Hur tänker förvaltningen kring det? Vi anser därutöver att volymkravet riskerar att bli problematiskt för små utförare.
- Miljöpåverkan – vi vill uttrycka förhoppningen att detta inte innebär en rekommendation från politiken att samtliga hemtjänstanställda ska använda tjänstecykel i jobbet, vilket skulle ansluta till uttalat önskemål från ansvarigt borgarråd.

Därutöver kommer en metod med referenstagning att införas. Hemtjänstutförare ska kunna lämna referenser som visar att utföraren kan hålla det den lovar kring att uppfylla stadens krav. Detta torde av förklarliga skäl bli svårt för nystartade företag inom välfärdssektorn.

Förvaltningen föreslår att arbetet med att ta fram ett nytt förfrågningsunderlag påbörjas omgående. Vi vill att nämnden beslutar att uppdra åt äldreförvaltningen att först arbeta för ett förtydligande av de invändningar vi anfört ovan för att sedan påbörja arbetet.

Implementeringen av förändringarna inom Stockholms stads hemtjänst kommer att påbörjas i ett pilotprojekt inom stadsdelarna Bromma, Hässelby-Vällingby och Kungsholmen

under 2016 för att sedan implementeras i hela staden under 2017. Vi anser att - innan modellen implementeras i hela staden - förslaget om förändringar i stadens hemtjänst ska revideras för att ta med goda exempel, erfarenheter och lärdomar från arbetet i dessa tre stadsdelar.

Sammantaget kan vi i Alliansen konstatera att införandet av ramtid inom hemtjänsten i Stockholms stad är en positiv förändring. Vi ser dock att det kan finnas risk för att de ökade kraven på utförarna som kommer att ställas vid LOV-upphandlingar kan bli problematiska för små utförare. Vi undrar om målet med dessa övriga förändringar som redogörs i äldreförvaltningens rapport verkligen syftar till att öka omsorgens kvalitet. För oss ser det snarare ut att syfta till att kraftigt begränsa antalet privata utförare inom hemtjänsten, i enlighet med ansvarigt borgarråds uttalade önskan.

Bilaga 2: Särskilt uttalande, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet

Skärholmens stadsdelsnämnd 2016-06-14

Salar Rashid (S)
Liliane Svensson (S)
Ababacarr Jammeh (S)
Sona Rashid (S)
Lorena Delgado m. fl. (V)
Rebwar Hassan m. fl. (MP)

Ärende
Dnr. 1.5.1/368-2016

Utveckling av hemtjänst

Särskilt uttalande

Vi är liksom förvaltningen positiva till rapporten ”Utveckling av hemtjänst”.

Flera av förslagen bygger på modern teknik och det är bra. Vi menar att det är viktigt, att hemtjänsten utvecklas till ett modernt yrke i tiden. Vi vill därför kommentera något av det som vi anser viktigt för att förbättra tillvaron för de som behöver hemtjänstpersonalens insatser. Åtgärder som också är viktiga för hemtjänstpersonalens arbetsmiljö.

Många äldre lever längre och är förhållandevis friskare än tidigare generationer. Men behoven varierar. Även om man klarar sig ganska bra hemma i sin lägenhet, så kan det vara svårt att ta sig ut för att handla på grund av yrsel och att man har svårt med balansen. Dagens allt mer stressade tillvaro där människor rusar fram och man inte tar hänsyn till de som har svårt att hänga med gör det inte lättare. Många äldre beskriver rädslan av att bli knuffade och risken för att ramla. Vi vill lyfta upp tre områden, som vi anser ska utvecklas för att främja

modern teknik och samtidigt utveckla social samvaro och trygghet.

Inköp

Utredningen beskriver hur man kan lösa betalning med kort när hemtjänstpersonal ska handla matvaror. För många i dag, speciellt unga människor, så handlar man över nätet. Med modern teknik, så går det alldeles utmärkt, att sitta hemma vid köksbordet och beställa sina varor. Varorna levereras till dörren och man kan betala med kort eller faktura. Det finns flera företag som har dessa tjänster beträffande matvaror m.m. och som fungerar alldeles utmärkt. Det borde vara naturligt för en modern fungerande hemtjänst, att arbeta på det viset. Med hemtjänsten som sitter och språkar med den behövande om vad som ska inhandlas, så slipper personalen springa runt i affärer och bära tunga kassar. Medan man går igenom vad som ska inhandlas så får den behövande också en stunds socialt umgänge.

Social gemenskap

Isolering är ett annat problem för många, som inte kan ta sig till olika aktiviteter. För många är ju TV och för de som har råd en dator den enda kommunikationen med yttervärlden.

Det blir lätt en känsla av utanförskap om man inte får direkt mänsklig kontakt. Har man dessutom en krämpa, som smärtar, så blir det ännu mer påtagligt. Därför är den sociala gemenskapen med andra människor viktig.

Livet ser inte likadant ut jämnt för människor, så icke heller för de som blivit äldre och behöver hjälp. Beroende på hur man mår för dagen och också årstidernas växlingar kan göra att behoven skiftar.

På sommaren när det är varmt kanske man behöver svalka sig oftare med en dusch. På sommaren är det mer angeläget att få komma ut i naturen. Icke minst för att uppleva den

frihetskänslan det ger. Så är det nyttigt att få i sig lite D-vitamin av solen.

Därför tycker vi att det är angeläget att man ökar den enskildes inflytande och att man är flexibel beträffande insatser efter den enskildes dagsaktuella behov, vilket aviseras i Kommunfullmäktiges budget för år 2015.

Trygghet

Trygghet är viktigt för alla, icke minst för de äldre. Många äldre upplever att det känns otryggt med att inte veta vem som kommer från hemtjänsten, och det är lätt att bli lurad av oärliga personer.

Därför är det angeläget, att hemtjänsten schemaläggs så att det är i stort sett är samma personal som kommer till den behövande. Vi anser också, att man ska ha särskilda arbetskläder på sig. Precis som i andra yrken så ska särskild dresskod gälla. Hemtjänsttjänstpersonalen ska också kunna avisera sin ankomst i förväg till sin kund. Med modern teknik går detta att ordna. För att stärka upp hemtjänsten som ett yrke, så bör också personalen ha tillgång till transportmedel och precis som andra serviceyrken ha moderna verktyg med sig när de kommer för att städa.